

JÓKAI MÓR (1825–1904): BRASSAY

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai,
Gazda István vezetésével.**

Látod tisztelt publikum, ezt a szép hószerű szakállat és hószerű hajfürtöket?¹

No hát tudd meg, hogy ennek minden szála *külön* tudományban őszült meg.

Brassay mindent tud, a mit csak tudni lehet: ő nagy philolog, philosoph, mathematicus, botanicus, criticus, historicus, grammaticus, statisticus, lingvista, belletrista, polemista és jurista; és azonfölül még muzsikus is.

Ennek a sok oldalú tudományosságának köszönheti, hogy a magyar tudós académiát öt osztálya közül egyikben sem választják meg rendes tagnak.

Mert mikor a nagy gyűlés napja elkövetkezik s az osztályoknak ajánlani kellene rendes tagságra candidátusokat, akkor legelőbb is elkezd a természettudományi és mathematicai osztály, hogy mint természettudós is nagy érdemeket szerzett ugyan magának Brassay, de mik ezek azon nagybecsű szolgálatokhoz képest, a miket a magyar irodalomnak a nyelvészet mezején tett; ott volna igazán a helyén; dízse, virága, címere fogna lenni a philologiai osztálynak; s minthogy tíz több mint kilenc, tehát mathematicae áll, hogy attól az osztálytól ajánltassék, a melyiknél több az érdeme. A philologiai osztály viszont mély deferentiával elismeri, hogy Brassay a nyelvészetben rendkívüli sikerrel működött, s ha semmi egyebet nem mivelne, mint ezt az egy szőlőjét az Úrnak, bizony be is választaná őt osztályába rendes tagnak; de midőn Brassay a annyira kitűnő philosoph, hogy e hajlama és tanulmánya minden egyéb működésére keresztül kasul kiterjed, tehát úgy kívánja mind a költői igazságtétel, mind a grammaticai superlativus, hogy a hol „legnagyobb” oda választassék be: a philosophiai osztálya. A philosophiai osztály végre ezen bölcsészeti deductiót állít fel: „*ám bátor* elismert dolog, hogy Brassay a philosophok között is kitűnő, *mindazonáltal* már eddig is a természettudományok levelező tagja lévén; *tehátlan* mind logice, mind naturaliter az következik, hogy ki mely helyen *leveledzett*, a zon helyen *virágozzék* is;” – s visszautasítja a candidatiót a természettudósokhoz; s e nemes vetély így foly évről évre. Brassaynak minden osztály égis emelgeti a másik osztályban tett érdemeit, s együtt az öt osztály együttes érdemeiért nem választja meg rendes tagnak; hanem végül azt mondja, hogy „mind ez semmi! Brassay nagy tudós ugyan; de hát még milyen nagy zeneértő!” – válassza meg hát a conservatorium.

A rossz világ aztán rájuk fogja, hogy félnek a polemiáitól.

Bizony félhetnek is.

Alig van köztünk élő ember, a kinek egy bokréta ne jutott volna azokból a csalánokból, a miket Brassay herbariumából poéták, muzsikusok, kritikusok, philosophusok és mathematicusok számára időnkint ajándékozni szokott.

¹ Forrás: Jókai Mór: Brassay. Az Üstökös, 1865. május 20.

S hogy polemiáiban mindig ő marad győztes, arról úgy hiszem, az első látásra mindenki meggyőződhetik. Nekünk ki van a hajunk tépve, mi pedig az övéből csak egy szálát sem birtunk kicibálni.

Jelenleg mély béke van közöttünk, a mit az is tanúsít, hogy legközelebbi polemiájában Gyulay Pál barátunkkal, még Tallerossy Zebulonunkat is bizonyágtevő tanúnak hívta fel: a miből az derül ki, hogy még az Üstököst is tanulmányozza, – mint nyelvészeti specialitást.

Kivánjuk neki és magunknak, hogy még mint viruló öreggel, együtt élhessük meg a tort, melyet m. t. t. r. taggá megválasztásakor fogunk csapni, pendantjaként amaz emlékezetes „haricskapulilszka” estélynek, melyre egyszer jókedvében kilenc összemarakodott kritikust és antikritikust meghítt magához, azon olympi élvezet reményében, hogy mint fogják ezek majd egymást megenni! a mi azonban nem történt meg, egymás húsára nem került a sor; – miután Brassay bácsi ennyi sűrű érdemei mellett még kitűnő – szakács is!